Puolustusministeriö NEUVOSTORAPORTTI PLM2021-00025

PO Ylöstalo Anna(PLM), Laaksonen Sanna(UM)

07.05.2021

JULKINEN

Asia

Ulkoasiainneuvosto puolustusministerikokoonpanossa, Euroopan puolustusviraston ministerijohtokunta ja EU:n satelliittikeskuksen ministerijohtokunta 6.5.2021

Kokous

Ukoasiainneuvosto puolustusministerikokoonpanossa, Euroopan puolustusviraston ministerijohtokunta ja EU:n satelliittikeskuksen ministerijohtokunta 6.5.2021

Ulkoasiainneuvoston ajankohtaisissa asioissa käsiteltiin EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustajan Borrellin matkaa Sahelin alueelle sekä Ukrainan ja Mosambikin tilanteita. Mosambikin osalta aloitetaan kriisinhallintakonseptin (CMC) laatiminen ja jäsenmaiden toivotaan pystyvän indikoivan alustavia osallistumismahdollisuuksia ennen kesälomia.

Strategisen kompassin osalta käytiin kriisinhallintaan keskittyvä keskustelu, jonka tueksi oli jaettu EUH laatima tausta-asiakirja. Useissa ministereiden puheenvuoroissa korostettiin, että EU:n tulee olla uskottavampi toimija kriisinhallinnassa. Keskustelussa kehitettäviksi toimiksi nousi kriisinhallintarakenteiden, ml. MPCC:n kehittäminen sekä EU:n taisteluosastojen (EUBG) käyttöönotto ja kehittäminen. Myös mandaattien vahvistamista, päätöksenteon tehostamista, tilannetietoisuuden ja skenaariotyön kehittämistä peräänkuulutettiin. Työlounaalla ministerit keskustelivat Naton pääsihteerin Jens Stoltenbergin kanssa EU:n ja Naton yhteistyöstä operaatioalueilla.

Strategisen kompassin keskusteluita jatketaan. EUH jakaa kumppanuuksia ja suorituskykyjä koskevat tausta-asiakirjat toukokuussa. Resilienssiä koskeva tausta-asiakirja jaetaan kesäkuussa.

EDA:n ministerijohtokunnan kokouksessa oli yksi agenda-aihe: puolustuksen vuosittainen arvio eli CARD. Keskustelussa nousi tuki CARD-prosessille ja sen suosituksille. CARD auttaa jäsenmaita hahmottamaan EU:n puolustuksen kokonaiskuvaa sekä sen puutteita. Yhteistyö komission ja Naton kanssa on keskeistä. CARD-prosessin myötä syntyneitä kuutta painopistealuetta tulee edellään kehittää yhdessä jäsenmaiden kanssa.

EU:n satelliittikeskus (SatCen) kokoontui ensimmäistä kertaa viraston historiassa johtokunnan kokoukseen ministerikokoonpanolla. Ministeritason keskustelu antaa poliittista ohjausta viraston tulevaisuudesta. Kokouksessa esiteltiin viraston toimintaa ministereille ja vedottiin jäsenmaihin suurempien resurssien takaamiseksi. Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostui viraston palveluiden tärkeys päätöksenteossa ja viraston palveluita pidettiin

hyödyllisinä. Moni kertoi hyödyntävänsä SatCenin palveluita myös kansallisiin tarkoituksiin. Budjetin osalta suurin osa puheenvuoron käyttäneistä jäsenmaista oli valmiita maltilliseen korotukseen.

Ulkoasiainneuvosto

Ajankohtaiset asiat

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell kertoi vierailusataan **Sahelin** alueelle Mauritaniaan, Maliin ja Tsadiin. Vierailuun sisältyi myös käynti operaatioissa, G5 Sahel Defence Collegessa sekä tapaaminen Barkhanen komentajan kanssa. KE viestitti vierailullaan EU:n vankkumatonta tukea EU:n uudelle Sahel-strategialle, joka hyväksyttiin ulkoasiainneuvostossa viime kuussa. Terrorismin vastainen taistelu on keskeinen prioriteetti ja korkea edustaja toivotti tervetulleeksi jäsenmaiden kontribuutiot Takuba-erikoisosastoon. Koulutusoperaation osalta Borrell totesi, että ollakseen tehokkaampi on voitava toimia siellä missä Malin joukot toimivat.

Ukrainan tilanne on edelleen huolestuttava. Venäjän ilmoittama joukkojen vetäytyminen on alkanut hitaasti ja Venäjään on vedottu tilanteen de-eskaloimiseksi ja jännitteiden laukaisemiseksi. Venäjän toteuttama sulku Mustallamerellä ja rajoitettu ilmatila Krimillä ovat selviä kansainvälisen oikeuden loukkauksia. Borrell taustoitti, että diplomaattisella saralla työ ei ole tuottanut tulosta viime viikon Trilateral Contact Groupin neuvotteluissa. EU:n on jatkossakin puhuttava yhdellä äänellä ja viestiä solidaarisuudesta Ukrainalle. Borrell kertoi tuen jatkuvan myös Normandia prosessille Minskin sopimusten toimeenpanemiseksi, joka on ainoa kestävä poliittinen ratkaisu. Borrell on myös vahvistanut osallistumisensa elokuun Crimean Platform Summit:iin.

Borrell alusti **Mosambikista** toteamalla, että iskut Palmassa, kriisin kasvaneet vaikutukset paikalliseen väestöön ja Mosambikin pyyntö välittömälle puolustus- ja turvallisuusjoukkojen tuelle osoittaa tilanteen vakavuuden. EU:n on kyettävä toimimaan uskottavasti ja riittävän nopeasti. Seuraavaksi tulee laatia kriisinhallinta konsepti (CMC) ja Borrell vetosi jäsenmaihin nopean päätöksenteon puolesta. Tavoitteena on hyväksyä operaation perustaminen jo ennen kesälomia (heinäkuun ulkoasiainneuvostossa). Operaation perustaminen ja sen uskottavuus riippuu jäsenmaiden resursseista ja joukkojen tunnustelu tulee aloittaa mahdollisimman pian.

Jäsenmaat pitivät korkean edustajan vierailua Sahelin alueelle tärkeänä. Monet jäsenmaat korostivat Sahelin alueen merkitystä ja pitivät EU:n panostuksia välttämättöminä. Useat jäsenmaat korostivat eri operaatioiden yhteistyötä erityisesti Malissa tervetulleena. Ukrainan tilanteesta ollaan huolissaan, ja moni jäsenmaa ilmaisi puheenvuorollaan tukea Ukrainalle. Todettiin, että tilanne Mosambikissa on huolestuttava. Jäsenmaat ovat valmiita tarkastelemaan yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) mahdollistamia toimia Mosambikissa. Osa jäsenmaista ilmoitti, että mahdollinen kansallinen osallistuminen on vasta selvityksen alla.

Strateginen kompassi; kriisinhallinta

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell alusti, että kriisinhallinta on turvallisuusagenda ytimessä. Sen osalta EU:lla on paljon parannettavaa ja sen tulee pystyä parempaan. EUH on esittänyt kehittämiseksi kahdeksan konkreettista ehdotusta:

1. Kompassin tulee kehittää strateginen perspektiivi yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan operatiiviselle käytölle. Tämän tulee perustua uhka-analyysiin ja tulee olla yhteinen ymmärrys siitä, miten EU voi toimia tehokkaampana globaalina turvallisuuden tuottajana.
2. Päätöksentekoa tulee nopeuttaa.
3. Mandaattien tulee olla joustavampia ja vahvempia.
4. Euroopan rauhanrahaston (EPF) tarjoamat mahdollisuudet pitää hyödyntää täysimääräisesti. EU:n ulkosuhdehallinto tulee esittämään konkreettisia ehdotuksia vuoden toisella puoliskolla.

5. Joustavuutta voitaisiin parantaa myös samalla alueella toimivien operaatioiden yhteistyön kautta.
6. Joukkojenmuodostusta tulee kehittää. Henkilöstövajeet operaatioissa eivät ole hyväksyttäviä. Tältä osin voitaisiin tarkastella rotaatioiden pidentämistä ja joukkojen tunnustelun aikaistamista.
7. Kompassin tulee kehittää yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä oikeus- ja sisäasioiden sektorien välistä yhteistyötä.
8. Kriisinhallintarakenteita tulee kehittää, erityisesti EU:n kriisinhallintaoperaatioiden suunnittelu- ja johtamiskykyä (MPCC) tulee vahvistaa.

Valmiuden ja nopean toiminnan osalta Borrell totesi, että skenaariotyö antaisi uhka-analyysiin perustuen poliittista ohjausta sotilaalliselle valmistelulle. Skenaarioita tarvitaan myös operationaaliseen suunnitteluun. Tässä yhteydessä myös esimerkiksi läsnäharjoitukset voisivat tuoda lisäarvoa. EU:n taisteluosastojen (EUBG) toimintaa tulee kehittää.

EU:n sotilaskomitean puheenjohtaja kenraali Graziano peräänkuulutti realistista sotilaallista tavoitetasoa. On tärkeä kehittää skenaarioita, ja niiden osalta tulee olla selvää, millaisiin tilanteisiin halutaan varautua. Myös ennakointikykyä tulee parantaa sekä nopeuttaa päätöksentekoprosessia. Kriisinhallinnan uskottavuuden kannalta on välttämätöntä, että EU:lla on operaatiovalmis nopeantoiminnan joukko ja tässä voisi hyödyntää EU:n taisteluosastoja (EUBG). EUBG:n valmiusvuorojen täyttämistä peräänkuulutettiin.

Sisämarkkinoista vastaava komissaari **Thierry Breton** alusti EU:n käytössä olevista työkaluista ja peräänkuulutti toimien välisiin synergioihin panostamista. Breton peräänkuulutti jäsenmaiden solidaarisuutta mainiten myös artiklat SEUT 222 ja SEU 42.7, joiden osalta muuttunut toimintaympäristö pitää huomioida. Tämä tarkoittaa muun muassa hybridi- ja kyberuhkien huomioimista. Komission työssä keskeistä on strategisen autonomian vahvistaminen teollisuuden ja teknologian alalla. Tämä ulottuu myös avaruuteen. Komissio alusti suunnitelmistaan yhteistyön kasvattamiseen siviilikäyttöisten EU-työkalujen (Galileo, Copernicus) hyödyntämistä jatkossa enemmän myös puolustuksen tarkoituksiin. EU-työkalujen tulee tukea myös unionin geopoliittista strategiaa.

Suomi totesi, että EU:n tulee olla kyvykäs toimija ja sen tulee kyetä toteuttamaan erilaisia operaatioita. EU:n tulee kyetä vastaamaan erilaisiin uhka-analyysissä esitettyihin uhkiin. Merellisen turvallisuuden konseptia voitaisiin tutkia. Suomi pitää tärkeänä, että Euroopan rauhanrahasto (EPF) toimeenpannaan tehokkaasti. Joukkojenmuodostushaasteiden ratkaisemiseksi kannustumia tulee kehittää. Kompassin yhteydessä voidaan myös tutkia joustavuuden parantamista ja mandaattien vahvistamista. Suomi pitää tärkeänä, että kriisinhallintarakenteita kehitetään ja EU:n taisteluosastoja hyödynnetään jatkossa paremmin. Suomi kiitti EU:n ulkosuhdehallintoa laaditusta tausta-asiakirjasta sekä jäsenmaita aktiivisesta osallistumisesta strategisen kompassin dialogivaiheeseen.

Jäsenmaat kiittivät EU:n ulkosuhdehallintoa tausta-asiakirjasta ja suurin osa totesi prosessin etenevän oikeaan suuntaan. Jäsenmaat tunnistivat toimintaympäristön muuttuneen ja pitivät kriisinhallintakeskustelua yleisesti tervetulleena. Dialogivaiheessa on saatu jo joitakin konkreettisia ajatuksia, mutta seuraavaksi tarvitaan konkreettisia ehdotuksia siitä, miten näitä toteutettaisiin osana strategista kompassia. Monet jäsenmaat pitivät tärkeänä, että EU on jatkossa uskottava ja kyvykäs toimija kriisinhallinnassa. Useat jäsenmaat korostivat, että EU:n tulee kyetä reagoimaan nopeammin ja toimimaan globaalina turvallisuuden tuottajana. EU:n päätöksenteon tehostamista pidettiin tärkeänä.

Suurin osa jäsenmaista piti kriisinhallintarakenteiden kehittämistä olennaisena. Lisäksi useissa puheenvuoroissa korostui avoimuus tarkastella taisteluosastojen käyttöä strategisen kompassin

yhteydessä. Lisäksi pohdittiin samalla alueella toimivien EU:n ja eurooppalaisten operaatioiden mahdollisia synergiaetuja. Osa jäsenmaista peräänkuulutti yhteistyötä erityisesti Naton kanssa.

Borrell veti keskustelun yhteen todeten, että dialogivaihe jatkuu edelleen. Keskusteluita on tärkeä käydä, jotta kaikkien jäsenmaiden näkemykset kuullaan ja löydetään yhteinen tahtotila sekä välineet kriisinhallintatoimijana kehittymiselle.

Työlounas EU–Nato-yhteistyöstä

Lounaskeskustelussa oli läsnä Naton pääsihteeri Jens **Stoltenberg**. Puheenjohtaja **KE Borrell** alusti toteamalla EU–Nato-yhteistyön tärkeyden. Lounaskeskustelussa keskityttiin yhteisiin operaatioihin. Paras esimerkki on operaatio Althea, Berlin+- järjestely toimii, joskin sillä rajoitteensa. Libyan kehitys on ollut ”melkein ihme”. EU on valmis tekemään oman osuutensa tulitauon ylläpitämiseksi operaatio Irinin muodossa. EU olisi myös valmis rannikkovartijoiden koulutukseen, mutta yksi Naton jäsenmaa on ottanut tässä roolia. Irakin vakaus tärkeä sekä EU:lle että Natolle. Afganistanin tilanne huolestuttava, ja EU on kiinnostunut, onko Natolla tarkempaa tietoa Kabulin alueen turvallisuustilanteesta ja ylipäänsä maan turvallisuusnäkymistä. Lisäksi Ukraina on luonnollisesti yhteinen huoli niin EU:lle kuin Natolle.

Naton pääsihteeri Stoltenberg keskittyi omassa puheenvuorossaan Afganistaniin, Venäjään ja Naton kehittämistyöhön, jossa tähtäin vuodessa 2030. Stoltenberg totesi olevansa tyytyväinen, että Yhdysvallat, Kanada ja Norja hyväksyttiin kokouksessa jäseniksi pysyvän rakenteellisen yhteistyön alaiseen sotilaallisen liikkuvuuden projektiin. **Suomi** totesi huolensa Afganistanin tilanteen kehittymisestä. Kansainvälisen yhteisön tulee panostaa myös jatkossa vakauttamistoimiin.

Euroopan puolustusviraston (EDA) ministerijohtokunta

Euroopan puolustusviraston (EDA) ministerijohtokunta keskusteli puolustuksen vuosittaisen arvion eli CARD:n suositusten toimeenpanosta. **EDA:n johtaja Šedivý** avasi alustuksessaan aiemmin keskustelun kohteena olleita painopistealueita, jotka ovat taistelupanssarivaunut, taistelijan järjestelmien modernisointi, kevyet pintataistelualukset, miehittämättömien ilma-alusten torjuntakyky, avaruuspuolustus sekä sotilaallisen liikkuvuuden edistäminen. Keskustelu niiden osalta käynnissä. Esillä on ollut kullekin painopistealueelle asetettavasta vetäjästä eli fasilitaattorista, jonka voi ottaa yksi tai useampi jäsenmaa yhdessä. CARD:lla on toivottavasti vaikutuksia myös Euroopan puolustusrahastoon ja sen valmisteilla olevaan työohjelmaan. EDA:n johtaja nosti alustuksessaan esiin myös murrokselliset teknologiat, joiden osalta EU tarvitsee toimia, jotta pysytään globaalissa kilpailussa mukana. Yhteistyö Naton kanssa on keskeistä murroksellisten teknologioiden osalta.
Sisämarkkinoista vastaava komissaari Breton totesi omassa alustuksessaan, että komissiolla on hyvää yhteistyötä EDA:n kanssa, mistä Euroopan puolustusrahaston (EDF) työohjelma on hyvä esimerkki. CARD taustoittaa komission työtä selventämällä, millaisia haasteita on puolustuksen osalta Euroopassa. Komission ja EDA:n työ täydentää toisiaan. Breton antoi lyhyen tilannekatsauksen Euroopan puolustusrahastosta: työohjelma on valmistelussa ja haut avautuvat kesällä. EDA ja komissio tekevät yhteistyötä myös liittyen kriittisiin teknologoihin.

EU:n sotilaskomitean puheenjohtaja kenraali Graziano totesi EU:n sotilasesikunnan olevan mukana CARD- työssä. CARD auttaa sotilaspuolta näkemään missä suorituskykypuutteet ovat. CARD tukee myös strategista kompassia.

Keskustelussa jäsenmaat tukivat CARD-prosessia ja sen suosituksille. CARD auttaa jäsenmaita hahmottamaan EU:n puolustuksen kokonaiskuvaa sekä sen puutteita. Keskustelua painopistealueista halutaan jatkaa ja niiden avulla pyritään koordinoimaan yhteistyötä. Toisaalta peräänkuulutettiin kehityksen osalta myös realismia, sillä puolustussuunnittelu on pitkäjänteistä. Puheenjohtaja korkea

edustaja Borrell totesi painopistealueista, että ne yrittävät tukea yhteistyön syntymistä. Ne toimivat ikään kuin yhteistyön katalysaattoreina.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että on tärkeä katsoa puolustuksen kokonaiskuvaa ja tehdä se tarkastelu myös pidemmällä aikavälillä. Nyt on aika siirtyä EU:n puolustusaloitteiden osalta konkreettiseen toimenpanoon, ja varmistaa että meillä on tarvittavat suorituskyvyt käytössä myös tulevaisuudessa.

EU:n satelliittikeskuksen (SatCen) johtokunnan kokous

EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja Borrell korosti avaussanoissaan SatCenin kehittynyttä roolia geospatiaalisen tiedustelutiedon tarjoajana. Kriisinhallintaoperaatiot, kuten operaatio Irini, hyödyntävät SatCenin palveluja. Samoin niitä käytetään esimerkiksi Ukrainan tilanteen arvioimiseksi. SatCen on risteyksessä tulevaisuutensa osalta, jäsenmailta kaivataan nyt poliittista ohjausta siihen, miten virastoa tulisi kehittää. Borrell kävi läpi SatCenin budjettia ja jäisenmaiden kontribuutioita. Jäsenmaiden kontribuutiot ovat olleet jo useamman vuoden ajan noin 13 miljoonaa euroa vuodessa, kun taas SatCenin budjetti on kasvanut jatkuvasti. Jäsenmaiden osuus budjetista kattaa enää noin puolet, kun vuonna 2010 se oli 90 %:a. Borrell vetosi jäsenmaihin budjettien kasvattamiseksi, tunnistaen toki koronapandemian tuomat paineet, mutta onko koskaan erityisen hyvä aika kasvattaa maksuja. SatCenin tärkeä rooli on todettu viimeksi juuri hyväksytyissä päätelmissä, on korkea aika paikata SatCenin budjettivajeet.

SatCenin johtaja Sorin Ducaru esitteli viraston toimintaa konkreettisin tuotosesimerkein. Ministereille esiteltiin esimerkiksi satelliittikuvia Välimereltä ja Ukrainasta. Ducaru avasi myös miten virasto hyödyntää analyysissään tekoälyä esimerkiksi seuraamalla laivojen liikennettä ja tuottaen siitä poikkeuksia tunnistavaa ja ennakoivaa dataa. SatCen tuottaa arvokasta tietoa EU:n ulkosuhteiden toimintaa varten. Ajantasainen ja varmennettu tieto tarjoaa tukea päätöksentekoon sekä mahdollistaa EU:lle paremman neuvotteluaseman. Ducaru alusti vielä lyhyesti SatCenin yhteistyöstä muiden EU-työkalujen kanssa. Virasto tekee läheistä yhteistyötä komission, Copernicuksen, Frontexin, Horisontti Euroopan ja esimerkiksi Euroopan avaruusjärjestön (ESA) kanssa. Virasto täyttää seuraavaksi 30 vuotta ja se tuottaa edelleen jäsenmailleen monikertaisesti jokaisen siihen sijoitetun euron.

Komissiosta DG Defiksen pääjohtaja Timo Pesonen kiitti SatCeniä läheisestä yhteistyöstä ja ilmoitti komission olevan valmis vahvistamaan sitä. SatCenilla on esimerkiksi uniikki kyky analysoida Copernicuksen tuottamia kuvia. Komissio vastaa Copernicuksen kautta noin puolesta SatCenin budjetista. Komissio on valmis kasvattamaan osallistumistaan, mutta pitää tärkeänä varmistua siitä, että virasto on kykenevä vastaamaan uusiin haasteisiin. Komissio tulee palaamaan tähän lähiaikoina.

Suomen puheenvuorossa todettiin viraston olevan keskeinen toimija turvallisuuden ja puolustuksen alalla sekä laajemmin Unionin ja kansalaisten suojelussa. Sen tulevaisuuden kehityssuunnan tulee heijastella EU:n turvallisuuden ja puolustuksen kehittämistä. Toimintaympäristön muutokset tulee huomioida, nyt ja tulevaisuudessa. Viraston tulee hyödyntää synergiat eri EU-työkalujen ja toimijoiden kanssa. Myös teknologian tarjoamat mahdollisuudet tulee hyödyntää. SatCenin yhteistyö keskeisten toimijoiden kanssa on tärkeää.

Jäsenmaat pitivät viraston toimintaa keskeisenä osana yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Todettiin tärkeäksi, että virasto tukee palveluillaan esimerkiksi operaatioiden toimijuutta. Useat jäsenmaat kertoivat myös kansallisesti hyödyntävänsä satelliittikeskuksen palveluita. Viraston tulevaisuuden ja siihen liittyvän budjettikeskustelun osalta useat jäsenmaat olivat valmiita maltillisesti kasvattamaan viraston määrärahoja.

Suomen edustajat
Puolustusministeri Kaikkonen ja virkamiesvaltuuskunta.

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	YTPP, kriisinhallinta
Hoitaa	**PLM, UM**
Tiedoksi	EUE, LVM, OM, PE, SM, STM, VM, VNK, VTV